

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE
DOMENIUL: ECONOMIE

***OCUPAREA, ȘOMAJUL ȘI POLITICA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA,
ȚARĂ A UNIUNII EUROPENE***
(Rezumatul Tezei de doctorat)

Conducător științific: Gheorghe Pîrvu
Doctorand: Aurel Dandeuș Albert

Coordonatele acestui studiu doctoral sunt focusate pentru început îndeosebi pe problematica circumscrisă triadei ocupare-șomaj-politică socială. De aceea, abordarea de față pe care o avem în vedere implică un studiu exhaustiv, în primul rând, a fenomenului de ocupare și a fenomenului de șomaj, iar în al doilea rând, a modului în care sunt percepute și implementate politicile sociale la nivel local, național și european. Astfel, considerăm că sunt evidente în acest context o serie de „posibile” condiționări la nivel social și economic.

Prin maniera de abordare pe care o propunem în această cercetare, avem în vedere îndeosebi asumarea unor modalități specifice de explicitare cu privire la triada ocupare-șomaj-politică socială. De asemenea, prin sintetizarea principalelor idei din punct de vedere teoretic, dar și practic, urmărim să surprindem poziționarea managerilor din organizațiile economice cu privire la propria lor percepție asupra formelor principale de manifestare a triadei anterior amintite. Prin urmare, abordările conceptuale, teoretice, dar și practice asumate de către noi vin să ilustreze varietatea și conexiunile tematicii acestei cercetări doctorale.

Scopul principal al acestei lucrări este concentrat pe analiza fenomenului de ocupare și a celui de șomaj în raport cu ideea de politică socială la nivel local, național și al Uniunii Europene (UE). Astfel, prin acest demers pe care ni-l asumăm dorim să evidențiem prin analize teoretico-științifice o serie dimensiuni explicative și argumentative referitoare la tema propusă de cercetare. Totodată, ipotezele pe care le avem în vedere în cadrul acestei cercetări doctorale au ca punct de plecare fundamente teoretice și cercetări empirice, realizate în timp în mod gradual prin raportare la exemple de bune practici și cercetări empirice regăsite în cadrul lucrărilor teoretice și practice de specialitate. Așadar, o astfel de abordare este una economică, dar care poate implica și o serie de conotații interdisciplinare de natură epistemologică.

Tema de cercetare este în opinia noastră una de interes și de actualitate. Argumentele pe care le aducem în acest sens constatu mai degrabă în faptul că foarte puține cercetări similare ating în mică măsură/tangențial sau nu ating deloc o astfel de problematică specifică temei de studiu. Regăsim în literatura de specialitate națională și internațională mai degrabă o serie de trimiteri științifice fără o focusare precisă, clară asupra condiționărilor pe care noi le avem în vedere în cadrul acestui studiu doctoral. De asemenea, în sprijinul argumentării noastre facem precizarea – referindu-ne și la demersul de cercetare aplicativ din ultima parte a demersului nostru doctoral – că, până în prezent, nu am identificat în literatura românească lucrări care să analizeze la nivelul Regiunii de Nord-Este (județele Suceava, Neamț și Botoșani) percepția managerilor de organizații economice referitoare la formele și modalitățile de manifestare

specifice fenomenului de ocupare și de șomaj în raport cu implementarea politicilor sociale asumate la nivel local, național și european.

Relevanța și actualitatea temei de cercetare constă în faptul că analizele pe care le avem în vedere transpun în plan economic și social o serie de aspecte cu însemnătate ontologică în raport cu politica sumată. Altfel spus, linia argumentativă pe care o avem în vedere în acest context urmărește coordonatele economice, dar și pe cele sociale în raport cu politicile locale, naționale și europene asumate de către principalii decidenți. Totodată, fundamentarea cercetării noastre în funcție de astfel de coordonate ilustrează și dorința noastră de a încerca o reevaluare a modului în care sunt înțelese și explicate cele trei componente fundamentale pe care le avem în vedere în demersul nostru doctoral: fenomenul de ocupare, fenomenul de șomaj și ideea de politică socială.

Metodologia de cercetare relevă necesitatea parcurgerii, elaborării și definitivării acestui demers din perspectiva scopului, ipotezelor și obiectivelor acestuia. Astfel, din punct de teoretic-metodologic, ipotezele asociate dimensiunii economice și sociale la nivel economic sunt construite prin observații secvențiale asupra consistenței paradigmatelor din plan teoretic și practic (pragmatic).

Din punct de vedere metodologic, cercetarea noastră are un caracter cantitativ, iar observațiile secvențiale realizate în urma analizei istorice și sistemice vin să confirme o serie de ipoteze enunțate și care pot fi asociate dimensiunii economice și sociale. Totodată, acest demers științific are în vedere o analiză conceptuală/teoretică, realizată în baza informațiilor specifice literaturii de specialitate la care am avut acces. În acest sens, considerăm că demersul de față constituie o abordare pragmatică prin care sunt puse în evidență aspecte conceptuale, teoretice și practice referitoare la problematica ocupării, a forței de muncă, a șomajului și, implicit, a politicilor specifice acestora.

Obiectivele lucrării de cercetare doctorală transpun în plan teoretic și pragmatic o serie de aspecte care iau în considerare fundamentarea științifică a conținutului asumat, cât și corelațiile de la nivelul ipotezelor de cercetare științifică. Astfel, putem enunța ca obiective specifice ale aceste lucrări de cercetare următoarele:

(O1) Identificarea în literatura de specialitate națională și internațională a principalelor concepte și teorii care stau la fundamentarea conținutului și a tematicii abordate, cât și explicarea acestora în raport cu contextul economic și social.

(O2) Analiza contextelor sociale-economice care fac posibile o serie de corelații conceptuale, teoretice dar și de natură practică în dimensiunea manifestării fenomenelor de ocupare și de șomaj în raport cu piața socială.

(O3) Determinarea unor parametri de tip cauză-efect în ceea ce privește manifestarea fenomenului de șomaj și a celui de ocupare la nivel local, național și la nivelul unor țări din UE.

(O4) Ilustrarea și validarea ipotezelor asumate din punct de vedere teoretic și practic referitoare la analiza triadei ocupare-șomaj-piață socială.

Conținutul lucrării de cercetare este realizat astfel încât să putem ilustra de fiecare dată prin apelul la literatura de specialitate, cât și prin intermediul exemplurilor de bune practici în raport cu principalele aspecte legate de tematica propusă. De asemenea, avem în vedere ca acest conținut să respecte rigorile de științificitate din punct de vedere teoretic și practic. Prin urmare, apelul la literatura de specialitate națională și internațională, exemplificările din practica de specialitate în raport cu fenomenele, explicitările științifice, toate acestea contribuie, în opinia noastră, la realizarea calitativă a conținutului acestei cercetări doctorale.

Structura acestei lucrări este proiectată luând în considerare o abordare conceptual-teoretică (*Capitolele 1-4*), cât și o abordare practică/cantitativ-calitativă (*Capitolul 5*). De

asemenea, nu lipsesc din tabloul ilustrativ al conținutului componentele ce fac referire la *Introducere, Rezumat, Cuvinte-cheie, Concluzii finale, propuneri și direcții ulterioare de cercetare, Bibliografie*. Menționăm de asemenea că în structura acestei lucrări se regăsește și o *listă a abrevierilor, figurilor, tabelelor și graficelor utilizate*, precum și o *Listă a anexelor*.

One of the major issues specific to the economy as a whole is linked to the correlation between the phenomenon of employment and unemployment in relation with the idea of social policy. In this respect, our PhD research has in view a theoretical analysis of the three concepts, as well as a quantitative and qualitative analysis, which is aimed at validation of theoretical and practical application of the given contents and scientifically assumed. At the same time, the economic co-ordinates depending on which we focused this study doctoral are directed mainly on the idea of functional economy.

În **Capitolul 1 (Abordări teoretice privind piața muncii, ocuparea, șomajul și politica socială)** am analizat o serie de abordări teoretice privind fenomenul de ocupare, cel de șomaj și ideea de piață a muncii. Atenția noastră s-a concentrat în acest sens asupra dimensiunii conceptual-teoretice a acestor luând, totodată, în considerare realitățile social-economice. Analiza diacronică a realităților/fenomenelor economice în raport cu aceste trei concepte, ne-a determinat să stabilim și să reevaluăm corelațiile teoretice, dar și cele practice dintre acestea. Prin urmare, considerăm că o astfel de idee ilustrează acele ipostaze economic-sociale în funcție de care astfel de realități pot fi mai mult sau mai puțin explicate din perspectiva paradigmatelor științifice.

Atenția noastră este focusată asupra ideii de criză economică și a modului în care aceasta a generat o serie de efecte asupra locurilor de muncă și a fenomenului șomaj. Astfel, urmărind o analiză exhaustivă a modului în care astfel de procese economice se manifestă la nivelul societății, suntem interesați să urmărim în mod diacronic, pe un anumit interval de ani, ce a reprezentat criza economică în raport cu ideea de ocupare. Mai mult, luând în considerare paradigmele problematice și soluțiile promovate și asumate la un moment dat la nivelul societății, considerăm relevantă în demersul nostru științific însăși corelația dintre ideea de șomaj și ideea de ocupare. De asemenea, o componentă importantă a demersului pe care îl avem în vedere în cadrul acestui demers științific o reprezintă studiul asupra ocupării și relațiilor de muncă din Uniunea Europeană și, implicit în România (Regiunea de Nord-Est, județul Suceava - în studiul de față) în raport cu problematica pieței muncii, ocupării și a șomajului.

Pornind de la ideea că politica de ocupare a forței de muncă din România reprezintă o componentă importantă a Strategiei Europene pentru Ocupare, analiza noastră s-a focusat, de asemenea, pe relația dintre *ocupare și subocupare*. Poate nu întâmplător, pe fondul amplificării fenomenului șomaj, în 2010, Consiliul European a elaborat o nouă strategie cu privire la creșterea noilor locuri de muncă din 2020 (Programul Europa 2020)

Trimiterea noastră este făcută asupra Modelului Social European (MSE) care pune accent pe recunoașterea unor valori precum: ocupare, protecție socială, incluziune socială etc. Așa cum bine se știe, Strategia de la Lisabona a impus crearea a noi locuri de muncă, creștere economică, precum și creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, cât și a creșterii productivității muncii, aspecte ce se calibrează la politicile sociale a fiecărui state membre în parte. Dintr-o altă perspectivă, fenomenul de globalizare a determinat și a permis, în același timp, migrația forței de muncă, implicând adaptarea politicilor sociale la noi factori determinanți.

În **Capitolul 2 (Piața muncii și ocuparea forței de muncă în România)** am încercat să identificăm câteva dintre principalele coordonate care ilustrează dimensiunea pieței muncii din România în raport cu ideea de ocupare a forței de muncă. Astfel, cercetarea noastră s-a

concentrat pe analiza dinamicii unei astfel de piețe. În aceste condiții, am luat în considerare, pe de o parte, o serie de factori interni și de factori externi, iar pe de altă parte am urmărit în ce constă politica de ocupare a forței de muncă din România (iar ca exemplu, ne-am focusat analiza științifică pe concepte precum cele de „populație activă”, „populație ocupată”, „populație activă”, „rată a șomajului” ș.a.) Printr-o astfel de abordare nu vrem decât să vedem care este dinamica pieței muncii din România și Uniunea Europeană. În acest mod, vrem să aflăm dacă o astfel de dinamică poate fi corelată luând în considerare o serie de factori interni și externi zonei în care aceasta există.

Mai mult, capacitatea ocupării forței de muncă, alături de rata șomajului, emigrarea în masă a forței calificate de muncă reprezintă în opinia unor autori efecte ale migrației externe în plan economic. O astfel de asumție devine mai mult decât evidentă și în condițiile în care în societatea actuală se vorbește despre globalizarea economiei. În acest mod, mediul antreprenorial ține cont, sau cel puțin ar trebui să țină, de o serie de politici și strategii care vizează, pe de o parte, gestionarea ocupării și șomajului), iar pe de altă parte, optimizarea și flexibilizarea forței de muncă.

Pornind de la ideea că resursele umane prin dimensiunea, structura și claritatea lor constituie un fundament relevant al existenței, evoluției și dezvoltării unui sistem economic, putem aprecia că cele trei componente (ocuparea, șomajul și inflația) sunt strâns legate tocmai prin efectele pe care le pot genera la nivelul unei economii de piață. Mai mult, așa cum bine este știut, modificarea stării unei populații exercită în timp o anumită presiune asupra celorlalți factori care se regăsesc într-o societate economică. Avem în vedere îndeosebi socialul, demograficul, politicul, nivelul de instruire a populației etc. Putem, așadar, concluziona că resursa umană și, implicit, forța de muncă reprezintă componente fundamentale în cea ce privește analiza temei pe care ne-am asumat-o.

În **Capitolul 3** (*Șomajul în România: caracteristici și consecințe socio-economice*) am urmărit să identificăm și să aducem o serie de explicații pertinente cu privire la ideea de șomaj în România. În acest sens, am analizat, pe scurt, principalele forme ale acestuia, după care am încercat o reevaluare și o redimensionare a ideii de șomaj în funcție de realitățile economiei românești pe de o parte, și de cele existente la nivelul spațiului UE. Totodată, am arătat că rata șomajului a cunoscut o serie de valori relativ scăzute în raport cu încercările de implementare a unor politici sociale specifice în unele domenii social-economice. Totuși, ideea generală pe care am concluzionat-o cu privire la acest demers este aceea conform căreia reevaluarea ideii de șomaj se poate concretiza în măsura în care se urmărește o redimensionare și o redefinire a criteriilor sociale, axiologice în raport cu divergența sau chiar convergența unor sisteme economice și sociale.

Prin urmare, contextele în care o economie de piață funcționează și devine eficientă în anumiți parametri relevă în fond o imagine a însăși relației dintre cererea și oferta de muncă coroborată cu gradul de ocupare existent la un anumit moment de timp. Prin urmare, abordarea unei astfel de problematice trebuie să țină cont, în opinia noastră, de interdependențele existente la nivelul efectivului și structura populației propriu-zise.

Atenția noastră s-a concentrat pe identificarea fundamentelor economice și sociale compatibile cu proprietățile și trăsăturile specifice unor sisteme considerate de referință pentru teoria economică referitoare la problematica ocupării, forței de muncă și a șomajului. O astfel de analiză a avut ca punct de plecare faptul că expandarea și, implicit, redimensionarea spațiului economic în sens conceptual (teoretic) și pragmatic determină odată cu noile transformări la nivel social și geopolitic redefinirea categoriilor valorice în raport cu un sistem economic

(aducându-se astfel, de altfel, în discuție și probleme de natură etică). Divergența criteriilor axiologice și sistemelor economice (caracteristice diferitelor forma de abordare, respectiv paradigme asumate) imprimă în profilul social o serie de trăsături care permit standardizarea unor modele de natură economică.

Avem în vedere în acest context o abordare a politicilor europene și influențele acestora asupra problemelor sociale în raport cu ideea de șomaj. Vom încerca să realizăm, de asemenea, o analiză a acestei problematici la nivelul județului Suceava. Așadar, demersul nostru are în vedere o analiză structurată structurată a dimensiunii practice și teoretice referitoare la ideea de șomaj în România în raport cu principalele caracteristici ale politicii speciale din România. Finalitatea acestui demers analitic este orientată spre formularea unor poziții teoretice posibile, axiomatice sau demonstrabile în universul de discurs prestabilit (și anume, cel economic și social), precum și a unor modele sintetice de natură pur economică (în sens pragmatic). În acest sens, un astfel de demers de cercetare este focusat pe fundamentarea, analiza, argumentarea și dezvoltarea unor idei economice compatibile cu principiile pragmatismului economic.

Desigur, că în acest context, strategia de acțiune raportată la ceea ce va reprezenta asumarea unei politici de ocupare (pe termen mediu și termen lung) reprezintă o formă de manifestare a spiritului european. Iar o astfel de manifestare oferă independență și trebuie să presupună, în același timp, în viziunea noastră, un realism economic cu privire la realitatea socială regăsită la nivelul tuturor țărilor membre. Dreptul la libera circulație a generat o serie de efecte socioeconomice în cele mai multe dintre țările membre ale Uniunii Europene. Astfel, asupra României printre efectele pozitive pot fi enumerate cele precum: reducerea șomajului, impact pozitiv asupra bugetului (în cazul persoanelor neangajate, care nu vor mai solicita ajutor de șomaj). Printre efectele negative, desigur, cel mai cunoscut este cel legat de scăderea demografiei la nivel național. Cu toate acestea, considerăm că asupra unui astfel de fenomen, atenția noastră trebuie să se concentreze cu precădere asupra faptului că migrația internațională a forței de muncă are ca punct de plecare o serie de cauze de natură economică, politică, ideologică, religioasă, culturală etc.

În **Capitolul 4 (*Repere în evoluția politicii sociale în România*)** vom încerca să identificăm și să analizăm câteva dintre principalele coordonate care exprimă o potențială evoluție a politicii sociale în România. Altfel spus, considerăm că este necesar să identificăm în această parte a demersului nostru doctoral principalele aspecte care fundamentează politica socială și modul în care au fost implementate acestea la nivel național. Totodată, suntem interesați ca în acest demers științific să urmărim în ce măsură putem discuta despre analize serioase de natură economică și socială în condițiile în care corelăm ideea de politică socială și cu alte idei precum politica fiscală, politica ocupării, politică de securitate socială ș.a.m.d. În acest mod, vom încerca să ne focusăm atenția noastră cu precădere pe o analiză a diferențelor și similarităților dintre diferitele strategii regăsite în dimensiunea politicilor sociale. Astfel, vom utiliza analiza comparativă, având ca punct de plecare ideea de coeziune economico-socială așa cum se regăsește aceasta la nivelul Uniunii Europene și cu implicațiile sale în spațiul național românesc.

Adaptarea politicilor naționale în raport cu Modelul Social European presupune o reconsiderare a modului în care sunt puse în aplicare și se concretizează strategiile naționale ale țărilor membre în diferite contexte. Dinamica strategiilor economice și creșterea exigențelor în raport cu domeniul unor astfel de politici europene impune o reconsiderare periodică a ceea ce reprezintă forța de muncă și, implicit, gradul de ocupare la nivel național. Totodată, atunci când analizăm ideea de politică socială trebuie să luăm în considerare o serie de aspecte legate de

responsabilizare socială, pragmatism social, integrare europeană, incluziune socială ș.a.m.d.. Pe de altă parte, un astfel de demers științific trebuie să presupună, în opinia noastră, susținerea promovării unor politici sociale active pornind de la o abordare economică, socială și politică. Această imagine nu este nimic altceva decât ideea de Model Social European care se regăsește în praxisul politicilor țărilor membre ale Uniunii Europene.

De aceea, problematica pe care o reflectă ideea de politică socială relevă înseși idei precum conștientizare, responsabilizare, pragmatism social, integrare. Altfel spus, România împreună cu toate statele membre UE trebuie să promoveze o serie de politici sociale active luând în considerare o serie de aspecte de natură economică, socială și chiar politică. Dincolo de competiția existentă între diferite state la nivel european, guvernele acestora trebuie să fie conștiente de necesitatea promovării ideii de Model Social European. În acest mod, au fost indentificate o serie de nevoi cu care se confruntă la ora actuală societatea europeană și se constituie ca puncte de referință ale noii politici sociale. Totuși, la nivel național, politica socială cunoaște o serie de antinomii, paradoxuri în ceea ce privește aplicarea acesteia. Indiferent însă de paradoxurile, antinomiile politicii sociale, un lucru este cert și anume, nevoia de axare pe politici de ocupare, de calitate a vieții și securitate sociale devine din ce în ce mai evidentă. În acest mod, putem să identificăm înseși prioritățile politicii sociale care reflectă *de facto* nevoile comunității sociale în genere.

Armonizarea politicii sociale naționale cu sistemul comunitar de protecție socială pune în evidență o serie de aspecte care reflectă ideea de îmbunătățire a calității vieții la nivelul României. Astfel, implementarea cu succes a măsurilor propuse la nivel național poate certifica expertiza specialiștilor în domeniul politicilor sociale. De aceea, o astfel de armonizare a politicilor sociale cu sistemul comunitar presupune în opinia unor autori o serie de aspecte cu caracter de necesitate în plan economic.

Un rol aparte în finanțarea politicii sociale în România îl constituie capitalul uman ca formă a capitalului social,perceptut ca fundament al dezvoltării durabile.Premisa de la care pornim când afirmăm acest lucru este aceea conform căreia, capitalul uman poate fi corelat cu ideea de dezvoltare regională. Astfel, capital uman înseamnă forță de muncă disponibilă, care își găsește corespondența în dimensiunea economică prin termeni precum productivitate, eficiență, randament ș.a.m.d. Or, valoarea capitalului uman, a cărei dezvoltare se face prin educație, pregătire profesională și investiții în sănătate, se află în relație directă cu ceea ce unii autori numesc în literatura de specialitate „integrator”, adică acel "câmp puternic de forțe capabil să combine două sau mai mult elemente bazate pe interdependență sau sinergie".

În **Capitolul 5 (Cercetări privind percepția managerilor de organizații economice din Regiunea de Nord-Est a României – județele Suceava, Neamț și Botoșani – asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea la nivel local (regional), național și european)** am avut în vedere o analiză cantitativ-calitativă cu privire la modalitățile de percepție de către managerii din Regiunea de Nord-Est asupra conceptelor de ocupare și de șomaj, cât și asupra ideii de politică socială. Astfel, prima aprte a acestei analize a debutat cu aplicarea unui chestionar de opinia, iar cea de-a doua parte cu realizarea și implementarea unui interviu. În final, am încercat să corelez datele obținute și apoi să le coroborez cu principalele conținuturi științifice din fundamentarea teoretică a întregii lucrări doctorale. În acest mod, am încercat să vedem în ce măsură unele dintre ipotezele și obiectivele asumate și enunțate/anunțate la începutul demersului doctoral pot fi validate (parțial sau total) sau nu. Altfel spus, interesul nostru a constat în realizarea unei analize exhaustive asupra ocupării și relațiilor de muncă din

Uniunea Europeană și, implicit în România în raport cu problematica șomajului (luând în considerare Regiunea de Nord-Est, județul Suceava).

De aceea, am recurs la un studiu cantitativ-calitativ cu privire la o astfel de problematică, raportându-ne desigur la fundamentarea teoretică a acestei lucrări și la aspectele prezentate/regăsite în literatura de specialitate națională și internațională, cât și la o serie de exemple de bune practici din viața economică și socială. Așadar, prin aplicarea unui chestionar și realizarea unui interviu dorim să vedem în ce măsură ot fi validate/verificate ipotezele enunțate în cadrul acestei cercetări doctorale.

Prin urmare, demersul nostru doctoral pe care l-am inițiat reflectă o serie de modalități de explicitare și de redare a modului în care este posibilă o corelație teoretică, dar și practice fenomenul de ocupare și de șomaj în raport cu ideea de politică socială. În aceste condiții, prin analiza unor condiționări de natură specifică, studiul nostru doctoral vizează o serie de coordonate de abordare menite să deschidă noi orizonturi de aprofundare și de dezvoltare. Natura investigativă a unei astfel de cercetări reflectă un întreg demers de valorizare a tot ceea ce înseamnă cunoașterea și educație referitoare la fenomenul de ocupare și cel de șomaj în raport cu ideea de politică socială. O astfel de reprezentare pragmatică exprimă în fond și un întreg proces de teoretizare asupra principalelor aspecte surpsinse în acest demers doctoral. Desigur, că nu vor lipsi noi interogații și soluții referitoare la această temă pe care o considerăm relevantă îndeosebi pentru starea economică și socială a României și nu, în ultimul rând, la nivel european.

Bazele teoretice-metodologice ale cercetării

Demersul nostru doctoral constituie o analiză exhaustivă cu privire la modalitatea de percepție a managerilor de organizații economice din Regiunea de Nord-Est a României (județele Suceava, Botoșani și Neamț) asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea la nivel național și european. Coordonatele acestei cercetări implică, prin urmare, un studiu cantitativ și calitativ cu privire la problematica amintită anterior. Astfel, analiza noastră se va concentra pentru început pe o serie de exemplificări și modele de bune practici așa cum se regăsesc în literatura și practica de specialitate.

Avem în vedere, în acest context, un proces de fundamentare teoretică a ceea ce reprezintă percepția managerilor asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială la nivel regional, național și european. Din aceste considerente, considerăm mai mult decât necesar să încercăm să oferim explicații și argumente judicioase/valide care să confirme ipotezele avansate în cadrul acestei lucrări doctorale. Totodată, demersul nostru analitic presupune și ținând cont de literatura de specialitate de la nivel național și internațional.

Problematica specifică a modului de percepție de către manageri asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea deține un loc central în demersul nostru doctoral. Astfel, prin acest studiu interesul nostru este acela de a afla care este percepția managerului de organizație economică în ceea ce privește problematica amintită anterior. De altfel, diversitatea și pluralismul modalităților de percepție asupra acestor aspecte exprimă *sine qua non* însăși complexitatea unei astfel de abordări de natură empirică.

O astfel de abordare vizează, pe de o parte, un studiu elaborat a celor mai relevante coordonate care stau la baza înțelegerii conceptelor de ocupare, șomaj, piață a muncii, iar pe de altă parte un demers de natură investigativă orientat asupra relaționării celor trei componente aferente tematicii de față. Explicațiile de natură științifică pe care le avem în vedere vin să valideze argumentele aduse de noi în partea teoretică a cercetării. Așadar, asumarea de către noi a unui astfel de demers implică responsabilitate științifică, dar și o abordare de natură epistemologică.

Stabilirea și enunțarea criteriilor epistemice de identificare a principalelor organizații economice supuse cercetării s-a realizat ținând cont de taxonomia unităților teritoriale pe regiuni, coroborată cu taxonomia organizațiilor economice din România așa cum se regăsește ea în Legea 346/2004 (articolul 4). Astfel, pornind de la ideea că în România există 8 regiuni de dezvoltare (conform NUTS II – Nomenclatura Unităților Teritoriale pentru Statistică), studiul nostru s-a concentrat în mod special pe o parte dintre județele cuprinse în regiunea de Nord-Est și anume: Suceava, Botoșani și Neamț.

Obiectivul principal al cercetării a fost dat de analiza percepției managerilor de organizații economice din Regiunea de Nord-Est a României (județele Suceava, Botoșani și Neamț) asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea la nivel regional, național și european.

Perioada de realizare și finalizare a cercetării empirice: octombrie 2017- iunie 2018

Utilizând ca metodă de lucru, *metoda anchetei*, am încercat că prin această cercetare să aflăm tocmai ceea ce am redat în obiectivul principal al cercetării de față. (Zaiț, Spalanzani, Zaiț, 2015) Mai mult, luând în considerare pe baza regulii omogenității (existența similarităților) criteriile în baza cărora s-a realizat cercetarea am stabilit că lotul de eșantionare este dat de mulțimea managerilor din cele trei județe. Altfel spus, managerul fiecărei organizații reprezintă unitatea propriu-zisă de eșantionare.

Realizarea preanchetei

Această etapă a presupus identificarea acelor coordonate menite să optimizeze utilizarea instrumentelor de lucru și a constat în aplicarea unor întrebări. Totodată, dorim să facem precizarea că scopul acestui demers a constat în identificarea unor concepte care să stea la baza elaborării chestionarului final (de exemplu, aspecte de natură lingvistică în cazul în care nu sunt înțeleși anumiți termeni sau aspecte legate de cultura educațional-economică și de cunoaștere a specificului regional).

Această etapă a preanchetei s-a derulat chiar la începutul cercetării (octombrie-noiembrie 2017), participând 30 de respondenți (câte 10 din fiecare județ) diferiți e cei din etapa chestionarului final și a interviului,

Timpul care a fost destinat răspunderii chestionarului din faza de preanchetă a fost de maximum 30 minute.

Desfășurarea propriu-zisă a acestei etape a constat în deplasarea efectivă a operatorului la sediul organizațiilor economice. Am procedat în această manieră tocmai pentru a respecta rigorile științifice de natură investigativă, regăsite în literatura și practica de specialitate conform cărora preancheta înseamnă acea acțiune a unui cercetător de a se deplasa el însuși la locul de cercetare (Miftode, 1995). Ca urmare a acestei acțiuni pe care am realizat-o, am aplicat un scurt chestionar, aferent etapei de preanchetă. Rezultatele studiului pe care l-am realizat cu privire la percepția managerilor de organizații economice din Regiunea de Nord-Est a României (județele Suceava, Botoșani și Neamț) asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea la nivel național și european au generat, în opinia noastră o serie de concluzii și rezultate care pot fi sintetizate astfel:

(1) Problematika regăsită la nivelul chestionarului, cât și la nivelul interviului a prezentat interes din partea respondenților; în acest sens, aceștia s-au implicat în mod deschis și activ în procesul de completare și de răspundere la întrebări.

(2) Aplicarea chestionarului și implicit implementarea interviului în cadrul organizațiilor economice ne-au determinat să facem o serie de corelații și să identificăm o serie de aspecte

referitoare la problematica ocupării, a șomajului și a ideii de politică socială. În aceste condiții, putem adăuga următoarele idei desprinse în urma:

(a) *aplicării chestionarului*

- S-a observat o anumită deschidere din partea unor respondenți în ceea ce privește implicarea în etapa aplicării chestionarului final;
- Unii dintre respondenți au răspuns concis, oferind explicații, soluții la unele întrebări din chestionar.

Eventualele dificultăți care au existat au presupus

- neînțelegerea unor idei din cadrul itemilor (în faza aplicării chestionarului inițial);
- demersuri de aplicare mai lente și cu unele costuri semnificative (resurse financiare, materiale etc.);
- momente în care respondenții au încercat să amâne sau să evite răspunsul la întrebări și chiar participarea la etapa aplicării chestionarului (deși a existat o înțelegere anterioară clară între aceștia și operator cu privire la implicarea în acest studiu);
- momente de ușoară „teamă”/„panică” exprimate, evidențiate prin întrebări de genul: „Sigur nu trebuie oferite date interne despre firmă?”, „Este necesară implicarea mea ca reprezentant al firmei în cadrul căreia îmi desfășor activitatea managerială?”, „Putem să răspundem la întrebările chestionarului în altă zi?”, „Există confidențialitate asigurată?” ș.a.m.d.

(b) *implementării interviului*

- pe ansamblu s-a constatat o foarte bună colaborare între operator și toți respondenții intervievați;
- răspunsurile unora dintre persoanele interviuate au fost oferite în mod concis, clar și profesionist;
- eventualele dificultăți apărute au constat mai degrabă în:
 - asumarea subiectivă a unui interval orar în momentul în care s-au răspuns întrebărilor interviului; astfel, au existat situații în care a fost contramandată întâlnirea dintre respondent și manager din cauze ce țin de organizarea managerială la nivelul companiei/firmei (evenimente neașteptate, schimbări de program în ceea ce privește programul managerial);
 - aspecte care țin de forma în care se răspunde la întrebare (au existat câteva cazuri în care respondenții și-au manifestat opțiunile oral, rugând operatorul să le consemneze ulterior în scris)

(3) Prin abordările și rezultatele obținute, considerăm că o astfel de tematică poate fi extrapolată și aprofundată și în alte dimensiuni de cercetare economică (și nu numai) prin raportare la nivel local, național și european.

Realizarea și implementarea și interviului. Interpretarea răspunsurilor și corelații științifice la nivelul studiului

Odată obținute răspunsurile din cadrul chestionarului și odată realizate corelațiile și interpretările referitoare la acestea, studiul nostru s-a concentrat pe realizarea interviului al cărui **scop** a fost acela de a vedea care este modalitatea de percepție a managerilor de organizații economice din Regiunea de Nord-Est a României (județele Suceava, Botoșani și Neamț) asupra ideilor de ocupare, șomaj și politică socială și a relațiilor dintre acestea la nivel regional, național și european.

În cadrul acestui interviu au participat în total 21 de persoane (câte 7 manageri din fiecare județ/organizație economică), manageri care au fost diferiți de cei care se regăsesc în etapa de

preanchetă, de completare a chestionarului inițial și a celui final. Astfel, am încercat să respectăm criteriile de științificitate, urmărind totodată să aducem un surplus de cunoaștere științifică în ceea ce privește calitatea studiului nostru doctoral.

Perioada de realizare a interviului a fost aprilie-mai 2018, iar timpul pe care l-au avut respondenții la dispoziție a fost de 30 de minute. Menționăm, de asemenea, că interviul s-a realizat față în față cu respondenții.

Realizarea și implementarea efectivă a interviului s-a concretizat ținând cont îndeosebi de structura pe care ne-am asumat-o în momentul construcției acestuia (o parte introductivă prin care managerul este informat cu privire la scopul interviului și partea efectivă de întrebări, care necesită un răspuns scurt sau opinii specifice respondentului)

Contribuții personale referitoare la rezultatele obținute în urma studiului doctoral

Dacă ne raportăm la acest studiu și dacă încercăm să sintetizăm principalele rezultate obținute în urma analizei problematice aferente acestui studiu doctoral, atunci sintetizarea acestora presupune luarea în considerare a unor coordonate de natură pragmatică și teoretică. Altfel spus, considerăm că studiul nostru doctoral arată foarte clar modul în care sunt percepute ocuparea, șomajul și politica socială de către o parte dintre managerii din Regiunea de Nord-Est a României. Sintetizând, putem afirma că principalele contribuții ale studiului nostru doctoral constau în următoarele aspecte:

(1) Abordarea pe care ne-am asumat-o a fost una originală în sensul că până acum nu au existat cercetări similare care să abordeze concomitent problematica ocupării și a șomajului în raport cu piața socială la nivelul managerilor din Regiunea de Nord-Est a României. Altfel spus, prin metodologia de care am ținut cont nu am făcut decât să deschidem noi orizonturi de cercetare în ceea ce privește problematica și implicit teamtica abordată.

(2) Un alt aspect pe care l-am adus în atenție în manieră specifică a fost cel legat de relația dintre productivitatea muncii și cererea de forță de muncă în raport cu ideea de ocupare. În acest sens, credem că este necesară realizarea unei strategii specifice de politică socială care să vizeze însăși creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, în mod special pe Regiunea de Nord-Est a României. De aceea, luând în considerare ideea unui context specific românesc, considerăm că este necesară o adaptare (în sensul unei flexibilizări) a politicilor europene asupra culturii și spațiului social/economic. Mai mult, acest lucru, considerăm că este justificabil și din perspectiva unei migrații masive a cetățenilor români în alte țări din Uniunea Europeană. Un astfel de fenomen ar trebui stopat, „normalizat” prin însăși aplicarea unor politici specifice de ocupare la nivel național și îndeosebi regional.

(3) În opinia noastră asumarea și implementarea politicilor europene nu trebuie să reprezinte doar aspecte strict financiare, ci ar trebui să fie constituite și să pună un mai mare accent pe idei precum cele de responsabilitate socială, umanism. Altfel spus, considerăm că materializarea unor astfel de politici trebuie să țină cont și de specificul național/regional al fiecărei țări membre sau chiar de specificul regional. Astfel de evaluări, considerăm noi, vin să răspundă noilor cerințe și transformări de pe piața economică în raport cu tot ceea ce se întâmplă la nivel social, politic, ecologic ș.a.m.d.

Limite la nivelul cercetării

Realizarea acestei lucrări doctorale a implicat și o serie de limite dat fiind caracterul complex al acesteia. Astfel, putem identifica limite ce țin de:

(1) *realizarea teoretică*: suntem pe deplin conștienți că realizarea teoretică nu a luat în considerare multe dintre informațiile regăsite în literatura de specialitate. De asemenea, accesul

la unele informații (de exemplu, actualizarea graficelor de relevanță economică) a fost îngreunat tocmai de faptul că uneori documentele oficiale au apărut în mod public mai târziu decât ar fi trebuit. Tocmai de aceea, identificarea unor coordonate clare, coerente care să fundamenteze studiul nostru a fost uneori mai greu de realizat și de finalizat în raport cu contextul social și economic actual. Totodată, nu am regăsit în literatura de specialitate românească o sistematizare clară, conceptual-teoretică, a ceea ce reflectă corelația dintre ocupare, șomaj și politică socială în raport cu contextul social, economic și chiar istoric la nivel local și chiar național.

(2) *realizarea cercetării practice/empirice (analiza cantitativ-calitativă)*: această etapă a demersului nostru doctoral s-a confruntat cu o serie de aspecte de ordin restrictiv în ceea ce privește accesul la unii manageri de organizații economice. De asemenea, disponibilitatea acestora de a răspunde la întrebări sau de a realiza interviul a generat în unele cazuri reprogramări ulterioare, stare de fapt ce a presupus costuri suplimentare din punctul de vedere al utilizării de resurse implicate în elaborarea și definitivarea studiului (materiale, financiare, de timp etc.) Cu toate acestea, dorim să facem precizarea că indiferent de limitele întâlnite pe parcursul studiului, calitatea acestuia nu a avut de suferit, tocmai pentru că am urmărit coordonatele științifice în baza cărora au fost formulate și operaționalizate obiectivele asumate la începutul cercetării doctorale.

Coordonate ulterioare de cercetare

Demersul nostru doctoral pe care l-am inițiat reflectă o serie de modalități de explicare și de redare a modului în care este posibilă o corelație teoretică, dar și practice fenomenul de ocupare și de șomaj în raport cu ideea de politică socială. În aceste condiții, prin analiza unor condiționări de natură specifică, studiul nostru doctoral vizează o serie de coordonate de abordare menite să deschidă noi orizonturi de aprofundare și de dezvoltare. Astfel, ca elemente/repere de sinteză ale unor posibile cercetări ulterioare acestui studiu doctoral putem identifica următoarele:

(1) Cercetările realizate și rezultatele obținute pot fi extinse și în cazul unui studiu care să vizeze, pe de o parte, celelalte trei județe care aparțin Regiunii de Nord Est (Botoșani, Iași Vaslui), iar pe de altă parte, la nivel național și, chiar european;

(2) Un astfel de studiu poate fi completat și dezvoltat și în cazul unor studii postdoctorale ulterioare;

(3) Date fiind rezultatele obținute în cadrul acestui studiu putem să aducem în atenția cercetătorilor, a managerilor, a tuturor persoanelor interesate de problematica abordată tocmai pentru a stimula interesul cu privire la o dezvoltare ulterioară a companiilor.

Natura investigativă a unei astfel de cercetări reflectă un întreg demers de valorizare a tot ceea ce înseamnă cunoaștere și educație referitoare la fenomenul de ocupare și cel de șomaj în raport cu ideea de politică socială. (Alves, 2003) O astfel de reprezentare pragmatică exprimă în fond și un întreg proces de teoretizare asupra principalelor aspecte surprinse în acest demers doctoral. Desigur, că nu vor lipsi noi interogații și soluții referitoare la această temă pe care o considerăm relevantă îndeosebi pentru starea economică și socială a României și nu, în ultimul rând, la nivel european. Prin urmare, considerăm că identificarea unor condiționări între ocupare, șomaj și politică socială reprezintă o transpunere în plan real, pragmatic a tot ceea ce se regăsește la nivelul strategiilor, obiectivelor asumate de către decidenții economici, sociali și politici în plan local, național și european.